

& Dotyky a spojenia

Začiatok neznámeho strachu

Paolo Giordano, známy súčasný taliansky spisovateľ, vydal na jeseň pred tromi rokmi román s názvom *Tasmánia*. Tasmánia ako tropický ostrov, miesto, kam sa dá utiecť pred hrôzami vojny, pred nástrahami stroskotaných vzťahov, pred nebezpečenstvom zdevastovaného sveta – sveta, v ktorom existujú atómové bomby. *Tasmánia* je o atómových bombách. Je o Hirošime a Nagasaki, ale je aj o tom, čo si každý z nás nesie v sebe, o našom intímnom prežívaní života. Nie náhodou som si pri premýšľaní o inscenácii *Hirošima, moja láska* bratislavského Divadla ARÉNA spomenula práve na ňu. Paolovi Giordanovi totiž patria aj tieto slová: „Voľby sú vykonávané v zlomkoch sekundy a platí sa za ne v čase, ktorý zostáva.“ Jeho výrok matematicky presne poukazuje na podobnosti medzi láskou a zhodením atómovej bomby. Podobne ako voľba zhodiť bombu aj rozhodnutie zamilovať sa totiž vzniká v zlomku sekundy. Keď sa človek zamiluje, je to radosť. Niekedy obojstranná, inokedy osamelá. Keď padne bomba, víťazná strana sa teší. Chvíľu. A potom? Príde strach. Neznámy strach. Z čoho? Z odvety, z chladu protistrany, zo zabudnutia, z odmietnutia? A následky sú fatálne. Bud' pre svet, alebo pre jednotlivca.

Adaptácia kultového filmu *Hirošima, moja láska* v réžii Martina Čičváka vychádza priamo z pôvodného scenára Marguerite Durasovej. Tvorcovia pracujú s predlohou dôsledne a citlivo, pričom dôraz kladú na vnútorný svet postáv, na ich lásku a jej prežívanie, ktoré Durasová dokáže presne vystihnúť. Ich príbeh je formovaný a ovplyvnený najmä vonkajšími udalosťami, svetom, v ktorom postavy existujú. Hlavnou témou inscenácie je láska – k druhému človeku, k sebe samému, k svetu, možno trochu aj k nepriateľovi. Odohráva sa na troskách zničenej Hirošimy, kde sa stretáva Francúzka s Japoncom. Zamilujú sa do seba ako dvaja ľudia z odlišných táborov druhej svetovej vojny. Inscenácia si tak kladie otázku, či je skutočná láska možná vo svete, kde existuje hrozba jadrového konfliktu. Hirošima tu nie je len historickou udalosťou, stáva sa symbolom traumy, strachu a pamäti. Dôležitým motívom je práve pamäť a zabúdanie – na vojnu, na minulosť, na vlastné emócie. Postava francúzskej ženy, herečky, ktorá sa v otázke zničenej Hirošimy najprv cíti ako predstaviteľka víťaznej strany, si postupne prechádza fázami fascinácie, zdesenia a napokon zabudnutia. Zabúda na svoju prvú lásku, na Hirošimu, aj na Japonca, ktorého v nej stretla. Napriek tomu, že sa zabudnutia bojí. Práve tento oblúk odhaľuje paralely so súčasnosťou – aj my často na zlo vo svete rýchlo zabúdame. Je ho totiž toľko, až sme si zvykli ho ignorovať.

Scénografia inscenácie pracuje s obrazom vraku lietadla, prostredím, ktoré evokuje koniec civilizácie, trosky po katastrofe. Tento priestor je zároveň filmovým plátnom, pamätníkom, aj hotelovou izbou, teda miestom intímneho rozhovoru. Herecké výkony sú výraznou silou inscenácie. Táňa Pauhofová nepôsobí ako postava, ktorá niečo „hrá“, ale ako žena, ktorá prežíva. Jej herectvo je prirodzené, po javisku sa pohybuje s ľahkosťou. Robert Roth jej vytvára priestor, počúva, reaguje jemne, potichu, často stojí v rohu alebo obďaleč. Jeho ticho má váhu, rovnako ako jej slová. Obaja herci tak na javisku vytvárajú divadelnú báseň plnú vášne, lásky a strachu zo seba samých. Významnú úlohu zohráva aj pohybová zložka – fyzické stvárnenie vzťahu oboch postáv vrcholí v akrobatických scénach milostného aktu, kde sa pohyb mení na metaforu vzájomného zblíženia i napätia. Čierny pás, symbol, ktorý ich spája, môže pripomínať pás v bojovom umení – no zároveň symbolizuje neviditeľné puto, ktoré ich drží pri sebe. Sláčikové kvarteto, hrajúc dielo Franza Schuberta *Smrť a dievča*, dotvára celkovú atmosféru koncertu, miestami až akejsi modlitby za Hirošimu, za svet, v ktorom existuje láska a posilňuje emocionálny účinok.

Inscenácia *Hirošima, moja láska*, podobne ako vzťah dvoch protagonistov, nepôsobí na racionálne uvažovanie diváka, naopak, všetkými divadelnými prostriedkami útočí na jeho emocionálne prežívanie. Hirošima tak vďaka tejto inscenácii našla svoju Tasmániu. Miesto, kam sa dá uniknúť – aspoň na chvíľu. Našla ju v divadle, v poézii, v hudbe. Našla ju v bezpečnom priestore umenia, kde sa nemyslí na zajtrajšok. Našla ju v spomienke, ktorá ešte nestihla vyblednúť. Na mieste, kde ešte stále môžeme veriť, že aj po jadrovom výbuchu môže niečo vzniknúť. Že ten neznámy strach, pre nás už nie taký nový, môžeme na malú chvíľu odložiť.

Tamara Vajdíková

TVORCOVIA

Preklad: Elena Flašková

Dramaturgia: Saša Sarvašová

Scéna: Hans Hoffer

Kostýmy: Katarína Holková

Pohybová spolupráca: Silvia Hudec Beláková

Svetelný dizajn: Róbert Mačkay

Projekcie: Jakub Oslík, František Gažík

réžia: Martin Čičvák

hrajú: Táňa Pauhofová, Robert Roth

Violette quartet v zložení: Jana Gubková, Andrea Benická, Alice Karbanova, Ewa Barciok